

Бубнов Ігор,

к.іст.н, доцент

Одеського державного екологічного університету м.Одеса.

Халілова-Чуваєва Юлія,

канд.політології, доцент

Донецького національного університету

економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, м.Донецьк.

Секція № 4

ДО ПРОБЛЕМИ КРИЗИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ

На європейському континенті політика мультикультуралізму була викликана масовою міграцією. Гостра необхідність інтегрування величезних мас людей у нове суспільство вимагала нестандартних політичних рішень, яких в історичній практиці ще не було. Оскільки міграція спочатку розглядалася як явище тимчасове й минуще, остільки жодна держава не розраховувала, що мігранти, які приїхали в пошуках роботи, захочуть залишитися у нових країнах у якості їх громадян або довічних гостей. Коли ж це стало реально відбуватися, політики, як в цілому і суспільство, виявилися не готовими до такого перебігу подій. Міграція досить швидко перетворилася у неконтрольоване і гостро конфліктне явище. Зріс її масштаб, змінився її характер, сформувалися нові її види. Поява нових типів мігрантів збільшує етнічні і конфесіональні протиріччя не лише між місцевим населенням і мігрантами, але й між іммігрантськими громадами.

Розглядаючи наслідки неконтрольованої міграції, слід звернути увагу на деякі погрішності в наукових дослідженнях даного феномена. По-перше, простежується певна невизначеність і неконструктивність у підходах до політики мультикультуралізму як засобу вирішення виниклих проблем. По-друге, серед дослідників зазначеного явища відсутнє розуміння того факту, що хаотично впроваджувана політика мультикультуралізму несе із собою загрозу

цілісності корінної національної ідентичності. По-третє, практична політологія сьогодні не розглядає інших шляхів, засобів і форм врегулювання інтеграційних етнонаціональних відносин, аніж дії в межах політики мультикультуралізму, вона не надає якихось якісно нових пропозицій, адекватних нинішньому рівню розвитку громадянського суспільства.

Мультикультуралізм як поняття, що визначає відносини, які не асимілюють систему взаємовідносин між мігрантами і місцевим населенням, з'явився в Канаді в 60-ті роки минулого століття. В 1971 році це поняття набуло юридично узаконеного характеру.

Політику мультикультуралізму на європейському континенті було використано для реалізації вимог економічного розвитку та вирішення відповідних задач соціальної політики. Саме за цієї причини у другій половині ХХ століття Європа зіштовхнулася з величезною різноманітністю іншокультурної цивілізаційної, расової, етнічної, конфесійної та побутової реальності, що була привнесена численними мігрантами, і, що потребувала прискореного політичного врегулювання означеної ситуації.

З політичної точки зору мультикультуралізм означає легітимацію культурної розбіжності. Власне кажучи, мультикультуралізм теоретично припускає можливість наявності у рамках однієї держави багатьох диференційованих етнонаціональних або релігійних груп, які продовжують зберігати власну ідентичність у чітко окреслених межах. В якості інструментарію реалізації такої політики передбачається забезпечення можливостей для подальшого розвитку сторонніх культур і субкультур у випадку їх відмови від збереження статичності й готовності до подальшого зростання в межах демократичного політичного поля. Але різноманітність у будь-якому її прояві завжди визначається через певне посування від замкненої ієрархії, цілісної структури до створення нових конфігурацій, які містять в собі якісно інші, більш складні способи сполучення компонентів у системі, що розвивається. Саме ця обставина виявляє двоїсту природу мультикультуралізму. З одного боку, він виступає як ідеологія і засноване на ній політично поважливе,

толерантне співіснування. З іншого боку – мультикультуралізм – це практика культурної різноманітності, що виступає у формі мозаїчних фрагментів і об'єктивно існує в рамках самостійно окреслених інокультурних кордонів, не пов'язаних з іншими загальною культурною матрицею. За умов відсутності сполучних ланок між різноманітними культурними фрагментами втрачається загальна перспектива подальшого прогресу.

Мультикультуралізм замислювався як провідний принцип взаємної толерантності культур і їх носіїв. І хоча в його фундамент була закладена вимога паралельного існування різних культур, передбачалася, без зайвого декларування, що буде відбуватися процес їх взаємного проникнення, збагачення і подальшого розвитку в рамках європейської культури. Прихильники європейського мультикультуралізму наївно вірили, що, завдяки демократії, процес включення елементів культур іммігрантів із країн «третього миру» у власний культурний простір і навпаки, буде відбуватися в автоматичному режимі. Але прагнення до створення нових культурних конфігурацій в рамках мультикультуралізму у європейській практиці не мало успіху, про що в 2010 році відкрито заявили лідери Великобританії, Німеччини, Франції.

Модель американської політики мультикультуралізму, в процесі поспішного впровадження на європейському ґрунті без урахування особливостей міграційного руху, характерного для Канади, Австралії й США. виявилася неспроможною. Європейська імміграція в корені відрізняється від американо-австралійської і за національним складом, і за змістом культурних норм, і за своїми причинами і цілями. Саме тому мультикультуралізм, який передбачає, окрім толерантності, включення в культурне поле країн, що приймають іммігрантів, елементів їх культур, став причиною політичного занепокоєння всього Євросоюзу. За визначених причин мультикультуралізм не міг бути реалізований ані як ідеологія, ані як політика в жодній з європейських країн. Більш того, спроби практичного впровадження принципів політики мультикультуралізму викликали появу в колись стабільних суспільствах

зростаючих елементів націоналізму, расизму і ксенофобії. Реальні загрози розмивання корінних національностей, втрати ними національних особливостей, спрощення і примітивізації національної культури висунуло на порядок денний питання збереження ідентичності корінних націй

Отже, причини невизначеності мультикультуралізму як живої реальності неамериканського сенсу та криза цього явища в умовах Європейського політико-культурного простору, вбачаються, на нашу думку, у наступному:

- мультикультуралізм як теорія не має методологічного фундаменту, ясної методики дослідження, науково обґрунтованих висновків і рекомендацій;
- принцип толерантності, що покладений в основу політики мультикультуралізму, виявився несумісним з низкою релігійних і інших вимог, привнесених мігрантами нехристиянських культур і ультимативно пропонованих стороні, що приймає цих мігрантів;
- у політичній практиці відсутнє науково обґрунтоване уявлення про те, чи можливе і у який засіб у межах демократії сполучити антидемократичні вимоги певних груп мігрантів з нормами життя корінного населення;
- механізм інтеграції мігрантів не може бути розроблений без їхньої прямої участі і без бажання йти на певні компроміси та відкритий діалог з питань, табуйованих з обох сторін.

В умовах глобалізації змінюється не лише концепція, але й методи політичного врегулювання міграційних проблем. Одним з можливих варіантів політичного вирішення нагальних проблем у справі регулювання міграційної політики є комунікативний дискурс у формі відкритого діалогу між різними сторонами на рівні етнічних і комунальних громад, що раніше не застосовувався через так звану «однобічну» демократію. Політична модернізація національної ідентичності має полягати в тому, щоб ідеї європеїзації панували не лише серед корінного населення, але й охоплювали середовище мігрантів, перетворюючи їх у нових, не тільки соціально, але і політично орієнтованих європейців.